

● PREDVOJNI KOMUNISTI PRIPOVEDUJEJO

Bi se pridružil? Da!

Franca Cerarja iz Slap sem presenetila pri dopoldanskem počitku. Pravkar se je vrnil s polja, pa se je za nekaj minut usedel, da se malo odpočije. »Kmetija ni šopek, ki si ga zatakneš za klobuk,« mi je z nasmehom dejal, ko sva se pričela pogovarjati. Nato je še dodal: »Saj mi ne bi bilo treba delati, pa kaj, ko ne morem zemlje gledati prazne.«

Zemljo obdeluje že vse svoje življenje. Ko mu je ob koncu prve svetovne vojne padel oče, je postal z desetimi leti najstarejši »moški« v družini. Pri hiši je bilo pet otrok. France je bil drugi po vrsti. Starejša je bila le sestra. Še danes so vsi živi. Kot pravi, so se doma vedno prištevali k naprednejšim družinam v vasi, le mati je glede kmetijstva imela nekoliko zastarele nazore. Sam pa si je vedno prizadeval, da je pri delu na kmetiji upošteval vsa nova spoznanja, pa tudi pri gojenju raznih kultur ni vztrajal pri starem. Ponoči, ko včasih ni mogel spati, je razmišljal, kako bi obdeloval zemljo, da bi jim dala večji in boljši pridelek.

Radoveden in željan novega, bi se rad na vse spoznal. S knjigami si ni mogel veliko pomagati, saj tistikrat ni imel nikoli dovolj časa za branje; zato pa je bil toliko boljši v računanju. Veliko se je tudi pogovarjal s sosedi in znanci. Vsemu je hotel priti do dna. »Zato sem tudi postal komunista,« je pojasnil v nadaljevanju pogovora. »Tudi komunisti so, podobno kot mi doma, stremeli k novemu, boljšemu, lepšemu.«

Ne spominjam se natančno, kdaj je začela na njihov dom prihajati napredna literatura. Leta 1935 so ga povabili k Svobodi v Sp. Kašelj ter ga tudi imenovali v odbor društva. Tu se je veliko pogovarjal predvsem z Adolfom Jakhlom. On mu je povedal, kako živijo ljudje drugje po svetu, pripovedoval mu je tudi o Sovjetski zvezi. Šele takrat se je prav zavedel, da razen njegovega doma in bližnje okolice obstaja še svet, ki je čisto drugačen od tistega, ki ga je poznal. Večkrat je zahajal tudi k Poldetu Mačku. Nekega spomladanskega dne, leta 1936, mu je Maček med drugim dejal: »Veš, mi komunisti ovijamo pajčevino okoli kapitala. Bi se

nam pridružil tudi ti?« In pridružil se jim je.

Vendar se mu življenje ni mnogo spremenilo, saj je marsikatero stvar, ki so mu bile zdaj njegova naloga, počenjal že prej. Tako je med drugim raznašal letake, kuril

Franc Cerar

kresove za 1. maj in pisal parole. Leta 1938 je sprejel v partijo svojega brata Antona in sosedo Ivana Demšarja. Skupaj so ustanovili celico. Ivan Demšar je bil dober agitator — pridobil je na njihovo stran celo vodjo godbe, ki je delovala v okviru Prosve. Tako se godbeniki niso opredelili za klerikalce, temveč jih je kasneje več kot polovica odšla v partizane.

Še danes se Franc Cerar zameji, kadar se spomni, kako sta s prijateljem Tonetom obešala pred cerkvijo v Polju na drog visoke napetosti plakat, ki je prikazoval, kako si delavec in kmet podajata roko. Ljudje so plakat seveda takoj opazili, prav tako tudi žandarji. Ti so precej časa hodili okoli droga in se posvetovali, kako bi sneli plakat, saj so se bali, da bi jih stresel električni tok.

Besedilo in slika:
D. J.

V skritem kotu naše občine so se pred kratkim utaborili moščanski teritorialci, da bi se urili v vojaških veščinah, ki jih morajo obvladovati ob morebitnem vojnem spopadu s sovražnikom. Narava je njihov platneni tabor pokrila z odpadlimi jesenskimi listi in če ne bi vedel, kje so, bi jih sploh ne mogel odkriti.

Na neposredno bližino tabora sta me opozorila tabla z napisom Stop in stražarjev poziv, naj se ustavim.

»Kdo si in koga iščeš?«

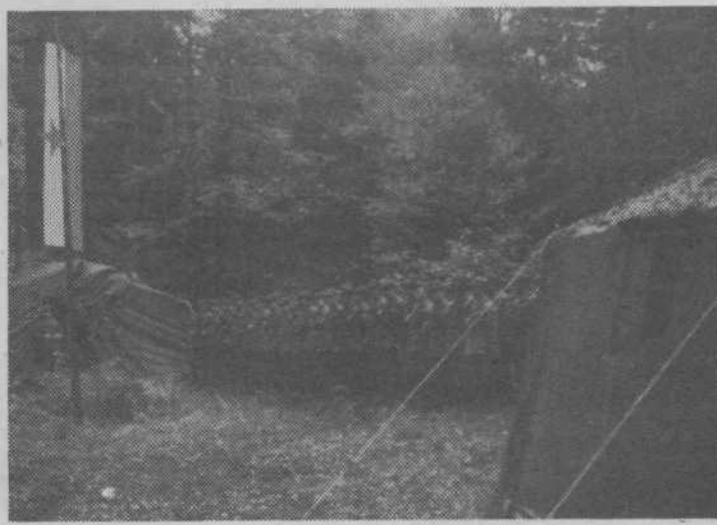
Povedal sem mu, da sem dogovorjen s komandantom teritorialne obrambe (TO) občine Ljubljana Moste-Polje za obisk tabora, kjer naj bi zvedel kaj več o njihovem življenju v taboru za bralce Naše skupnosti. Toda to stražarju ni zadostovalo. Telefoniral je v štab dežurnemu oficirju in ko je ugotovil, mojo identiteto, me je komandir straže pospremil v tabor. (Kasneje so mi povedali, da je na tem terenu veliko gob in kostanja, zato so imeli stražarji vedno polne roke dela).

Komandant TO mi je razkazal tabor. Vse je bilo urejeno tako, kakor to terja vojaška služba na terenu. Pod šotori so našli svoj prostor: predavalnica — jedilnica, kuhinja in stražarnica. Poskrbeli so tudi za sicer potrebne malenkosti, kakor poljsko stranišče in kadilnico. Da, kdor je želel kaditi, je moral to storiti v kadilnici. V njej so bile trde klopi, velik pepelnik in table z napisi Kadilnica. Sredi tabora so namestili mize in klopi, kjer so ob lepem vremenu obedovali in poslušali predavanja. Prav tedaj, ko sem prišel, je svojo komisarso dolžnost opravljal komisar iz občinskega štaba TO. OŠ TO skrbi za mobilizacijsko in bojno pripravljenost enot TO, za svoje delo pa je odgovoren svojim nadrejenim komandam in predsedniku SLOVDS, ki je obenem predsednik občinske skupščine.

Strokovnjaki za usposabljanje enot TO izhajajo iz nje same, kajti pripadniki teh enot so morali že odslužiti kadrovske rok v JLA, starešine pa končati ustrezne šole za rezervne vojaške starešine. Na voljo imajo opremo in strokovno literaturo, sami torej skrbijo za svoj strokovni napredek. Pripadniki TO se urijo v ravnanju z orožjem, v opravljanju stražarske službe in opreme proti sovražnikovi oboženi in fizični sili. Teorijo o streljanju pa tudi praktično preizkusijo. Tako so se v nekaj dneh zvrstili skoraj vsi pripadniki TO z izjemo tistih, ki so bili iz opravičenih razlogov odsotni.

Tabor TO so obiskali tudi predstavniki DPS v občini s

Moščanski teritorialci na terenskih vajah

Zadnja navodila pred »akcijo«

predsednikom Marjanom Moškričem. Kasneje je prišel na obisk tabora tudi predsednik odbora za LODS iz KS, kjer je stal tabor.

Tovariš Moškrič se je zanimal za napredovanje v strokovni usposobljenosti, kakšna je

opremljenost pripadnikov in za morebitne težave, ki jih tarejo.

V teh dneh jim vreme ni bilo najbolj naklonjeno. Skoraj vsak dan se je vtila ploha. Toda to jih pri izvajanju nalog ni motilo.

Med opoldanskim odmorom pa teritorialci niso počivali. Izko-

ristili so priložnost in obiskali zgodovinski kompleks Urh, kjer so ob strokovni razlagi slišali marsikaj o strahotah, ki so se dogajale na Urhu med zadnjo vojno. Nekateri so bili na Urhu prvič, številni drugi pa so dogajanja na Urhu dobro poznali in so svoje znanje le še okrepili ali pa osvežili.

Oceno dela in življenja pripadnikov TO lahko zaključimo z ugotovitvijo, da temelji graditev in krepitev njih bojne pripravljenosti na njihovi moralnopolitični enotnosti in razredni zavesti ter na njihovem interesu, da branijo socialistično samoupravno družbeno ureditev in nedotakljivost naših meja. Besedilo in slika: ALOJZ KASTELIC

● DVAJSET LET
NAŠEGA GLASILA

Za suknjič dolgo tudi urednik

Moj bralni stik z Našo skupnostjo seže v sam njen začetek, to je še v Moščansko kroniko in Moščansko skupnost. Tedaj sem bil polovico mlajši in zanimalo me je prav vse — tudi stvari, ki so se tedaj dogajale v tedaj za nas Poljce sosednji občini Moste. No, razvoj nas je kmalu združil in tedaj je Moščanska skupnost postala tudi naš časopis, časopis našega vzhodnega dela, ki je bil prej zaokrožen v občino Polje. Kmalu pa sem postal tudi dopisnik Naše skupnosti. Ker sem v Saturnusu opravljal podobno delo, sem lažje razumel cilje občinskega časopisa in še posebej napore, da odločanje delovnih ljudi in občanov preraste ozke plove tovarn in krajevnih skupnosti ter se uveljavi na vseh drugih področjih in ravneh. Ugajal pa mi je tudi uredniški odbor, ki je z velikim entuziazmom ustvarjal številko za številko. In pravzaprav se niti dobro zavedel nisem, pa sem tudi sam postal član uredniškega odbora in leta 1974 tudi urednik.

Leto kasneje sem težkega srca zapustil Saturnus in postal prvi poklicni urednik Naše skupnosti. To je bilo obdobje uveljavljanja delegatskega skupščinskega sistema, obdobje prvih korakov v praksi in trudili smo se na vso moč, da bi tudi z Našo skupnostjo temu času dali kar največ. Trudili pa so se tudi drugi, Naša skupnost jim je želela povsod in vedno priskočiti pa so se dolžnosti kajpak kopicile. Delegatske tribune — tedaj še priloge Naše skupnosti — so postajale vse debelejšje, začeli smo organizirano predstavljati literarne in druge ustvarjalce, ki je bilo njihovo delo tako ali drugače povezano z našo občino, in čez leto in dan začeli izdajati še posebno umetniško prilogo 25. MAJ.

Lektorstvo je razumljivo opravljal naš Milan, vse drugo — od novinarskega dela prek tehničnega urejanja, postavljanja v tiskarno, korektur pa vse do zadnjih revizij, je tedaj ležalo na meni.

Ker sem bil prvi poklicni delavec v uredništvu, so premočni menili, da imam časa v izobilju. Kot prvi predsednik družbenopolitičnega zbora delegatske skupščine pa sem se tudi polno angažiral. Drugih, tudi odgovornih funkcij niti ne omenjam. Časopis pa je rasel in ni več prenesel delitve — hotel me je vsega. Treba se je bilo odločiti. No, prestopil sem med poklicne družbenopolitične delavce. Toda obdobje neposrednega stika z Našo skupnostjo, sicer samo še za suknjič dolgo, je bilo tako polno in dinamično, da bom na nek način z Našo skupnostjo ostal zvezan za zmeraj. Ko namreč enkrat poduhaš tiskarsko črnilo, se njegovega duha nikoli več ne rešiš.

SLAVKO GERLICA

PISMA BRALCEV

● ZSMS V RAZMISLEK

Sklepi, naloge, predlogi

Uresničevanje sklepov izredne volilno-programske konference Zveze socialistične mladine naše občine pomeni začetek dela novega predsedstva. Kljub razrešitvi dosedanjega vodstva so sklepani, da le-to nosi materialno odgovornost za svoje morebitno nepravilno poslovanje. Poglejmo pa nekaj pomembnejših sklepov s te konference.

Sklep številka 5: S kadrovanjem za mladinske delovne akcije je treba začeti takoj, akciji Poti spominov in tovaršstva se posveti posebna pozornost.

Skušam komentirati. Za zvezno MDA na Otoku mladosti se je letos prijavilo trikrat več mladih, kot jih je bilo moč poslati iz naše občine! Zato »selekcija«, ki preneka teremu ni prizanesla. Na drugi strani pa ugotavljamo, da za PST ne moremo dobiti dovolj mladink in mladincev, čeprav bi delali tako rekoč doma. In vse premalo posvečamo pozornost urejanju okolice tovarn, spomenikov, spominskih kamnov PST idr., ki jih preveč potihlo in same

zase organizirajo OO ZSMS. Kaj meni o tem center za mladinske delovne akcije?

Sklep številka 7: Pokazala se je potreba po izdajanju glasila OK ZSMS, realizacije tega se bo treba lotiti takoj.

Natanko tako je zapisano. Novo vodstvo po eni strani razumem — mladi so, niti popolne dokumentacije si še niso utegnili ogledati. Spomnil pa bi se na še pred tremi leti priljubljen DIM (delovni informator mladine) in zares redno sodelovanje v Naši skupnosti. Nekaj osnovnih mladinskih organizacij občano izdaja svoja ciklostirana glasila, namenjena pa jih zgolj svojim članom.

Sedaj, ko je postala Naša skupnost polmesečnih in si stalno širi krog sodelavcev, raje razmislimo, če že ne o mladinski strani pa vsaj o mladinskem kotičku, zanimivem za vse mlade v naši občini. In v umetniški prilogi Nsk 25. MAJ naj mladi bolj sodelujejo. Podpisani obljubljam pomoč. JANEZ GRČAR

ZA RESNICO GRE

V zapisu ob moji 87-letnici (letošnja 11.—12. številka Naše skupnosti) je prišlo do neljube pomote, katero podpisani popravljam: res sta bili dve moji hčeri, Danica in Fanika, žrtvi fašističnega nasilja.

Spominsko obeležje pa stoji v Zajčji dobri in ne v Zalogu. Vse drugo, kar mi v pismih bralcev — glej št. 14, letošnje

Naše skupnosti — očita Boris Beravs, pa sem vedno pripravljen pojasniti njemu, Romanu Klešniku in komurkoli drugemu. Prosim samo, da me obiščete na domu, ker sem pri svojih letih že malo šibkejšega zdravja.

Tovariško vas pozdravljam!
JOŽE OKRETIČ
Zaloška c. št. 83

Mesečne aktualnosti

Na zadnji seji aktiva novinarjev v OZD — bila je v začetku novembra v Toplarni — je spregovoril o stališčih in sklepih 5. seje CK ZKS sekretar komiteja OK ZKS Ljubljana Moste-Polje Dino Kodarin (četrti z leve)

AM

● ŠOLSTVO ● ŠOLSTVO ●

● VISOKA ŠOLA ZA TELESNO KULTURO

Razvoj zahteva akcijo

Edini visokošolski zavod v naši občini je Visoka šola za telesno kulturo (VSTK), ki bo prihodnje leto slavila dvajsetletnico svojega obstoja. Poslopje šole v športnem parku Kodeljevo je bilo dograjeno leta 1964 in kot smo zvedeli v pogovoru z dekanom dr. Miranom Čukom, je šola doživela do danes skokovit razvoj.

Prvotno število sto petdeset študentov se je predvsem v zadnjih letih več kot potrojilo, saj se letos na šoli poleg 450 rednih študentov izobražuje tudi 150 študentov ob delu. Poleg potreb celodnevne šole, usmerjenega izobraževanja in atraktivnosti študija telesne kulture je povečanje števila študentov predvsem odraz splošnih družbenih potreb, kjer zavzema telesna kultura vse vidnejše mesto.

Zaradi vsega tega na VSTK razmišljajo o reformi študijskega programa, in sicer tako, da bodo sistematično usposabljali v dveh stopnjah. V prvem letniku bodo vsi študenti poslušali ista predava-

nja, nato pa bodo tisti, ki bodo želeli postati predmetni učitelji telesne vzgoje, delali po svojem programu, tisti, ki bodo želeli postati profesorji telesne vzgoje, pa po svojem programu. S takim načinom študija želi šola tudi sanirati velik odliv učiteljev telesne vzgoje iz osnovnih šol.

Z diferenciacijo znotraj študija pa mislijo na VSTK iti še dlje. Z dopolnilnim izobraževanjem nameravajo usposobiti študente oziroma diplomante šole tudi za trenerje, organizatorje rekreacije, telesnovzgojne delavce za delo z invalidi, za delo v šolskih športnih društvih itd.

Če ob vsem tem upoštevamo, da se na šoli ne povečuje samo obseg dela, temveč tudi

intenzivnost le-tega (vsak dan je več informacij in novosti tudi v telesni kulturi), je jasno, da sedanji prostori šole ne ustrezajo več potrebam in zahtevam študija.

Trenutno rešujejo prostorske težave v objektih športnega društva Slovan, kjer opravljajo skoraj polovico praktičnega dela študija. Gostujejo pa tudi na Taboru, ker na šoli ni učilnice, ki bi sprejela vse študente prvega ali drugega letnika.

Zato razmišljajo o novih prostorih. Med številnimi lokacijami se ogledajo tudi za gradnjo novih objektov v Zajčji dobri, kjer so lepe možnosti za gradnjo takega športnega kompleksa, kot ga potrebuje šola. Če ob tem upoštevamo, da imajo tudi vso podporo družbenopolitične skupnosti naše občine, je pričakovati, da bodo gradbeni stroji kmalu začeli kopati jama za temelje tega družbeno pomembnega objekta, od katerega ne bodo imeli koristi samo študentje, temveč tudi krajanji in vsi občani.

BZ